

İNSAN ve SADAKAT

Yard.Doç. Dr.Emel KOÇ*

Biz Amerikan filozofu Josiah Royce (1855-1916) ve Fransız filozofu Gabriel Marcel (1889-1973)'in sistemlerinde “bağlanma” ve “sadakat” kavramlarını ele almaya çalışacağız.

Bağlanma, taahhüt ifade eden bir söz ya da ahittir. Bağlanmak herhangi bir iş hususunda taahhüt altına girebilmek, o işe bağlanabilmek demektir.

Sadakat ise en genel anlamıyla, samimi ve sağlam dostluk, içten bağlılık, “his ve duygulanımlarda sağlamlık, ihanet etmeme, hakikate uygunluk vs. anlamlarına gelmektedir.”¹

Ancak Royce ve Marcel sistemlerinde bu kavramlara çok özel anlamlar yüklendiğini görmekteyiz.

Royce’a göre gerçekte özerk olabilmenin tek yolu bilinçli bir biçimde bağlanabilmek² ve sadık olmaktır.

Marcel’e göre ise “sadakat, özgürlüğe açılan imkândır.”

Bilineceği üzere her etik araştırmasının ilk prensibi, insanın dünyadaki yerini ve görevini belirlemek ve buna göre yaşam plânını oluşturmaktır. Bu sebeple insan için “en yüksek iyi nedir?” ya da ahlâki anlamda iyi bir yaşam nasıl olmalıdır? gibi sorular sıklıkla sorulagelmüş ve farklı yanıtlar verilmiştir.

Royce’a göre, ahlâki birey olabilmenin yolu, bireyin kendisi için bir “yaşam plânı” formüle etmesinden geçer. Zirâ bireysel anlamımız, yaşam planlarımıza bağlı olarak şekillenmektedir.

O halde, yaşam plânımızı oluştururken etkili olan faktörler nelerdir? O’na göre dünyadaki yerimizin ve görevimizin ne olduğunu anlamaya çalışırken içsel faktörler kadar, dışsal öğeler, eğitim şartları, sosyal otorite de etkilidir. Birey, kendisi için neyin iyi olduğuna karar verirken yalnızca doğal arzuları doğrultusunda hareket etmez. Bireyin isteklerinin şekillenmesinde özellikle “taklit” son derece önemli bir rol oynar. Sosyal eğitim, yalnızca diğer insanların yaşam planlarını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda taklit

* Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹ M. Korlaelçi; G. Marcel’e göre bağlılık ve sadakat, s. 37

² G.Marcel; “Royce’s Metaphysics”, s. 112

etme ya da etmeme yoluyla bireysel "ben"imin şekillenmesini de sağlar. Böylece bir yandan nasıl yaşaması gerektiğinin örneklerini diğer insanlarda bulan birey, öte yandan diğer insanlarla farklılığının farkına vararak kendi öz-bilincini oluşturur. Kim olduğunun ve gerçekten ne istediğinin bilincine varır. Ancak Royce'a göre, içsel istekler ve dışsal koşulların tam olarak uzlaşabildiği bir yaşam planı bulmak güçtür. Kendi istekleri ve toplumun istekleri arasındaki keskin uzlaşmazlığı gören birey, varoluş paradoksunu yoğun bir biçimde yaşamaya başlar. Kendini gerçekleştirilmeye ve yaşam planını oluşturmaya çalışan birey için, "ısrarcı bir kendine güvenirlilik" ya da gözü kapalı bir "sosyal uysallık" tek başına yeterli değildir. Bireysel ve toplumsal istekler arasında bir uzlaşma sağlanarak varoluş paradoksu aşılıp çalışmalıdır.

Örneğin yurt tehlikedeysen, insan hiç düşünmeksizin savaş ruhuna bürünür, ve çok geçmeden kendisi için bir yaşam planı belirleyiverir. Yurtsever böyle sıradışı bir durumda savaş ruhundan hoşlanabilir, varlığından feragat etmekten şeref bile duyabilir. Çünkü böyle bir feragat son noktada ona kahramanlık payesi kazandıracaktır.

Royce'a göre bu ve benzeri durumlarda varoluş paradoksu çözülür. Zira 'seçilen yaşam planı' kişinin kendi isteklerini gerçekleştirilmesine aykırı olmadığı gibi, bir ölçüde "sosyal işbirliğini" de ihtiva etmektedir.

İşte Royce'un "bağlanma ve sadakat" konusundaki düşünceleri bu noktada düğüm- lenir.

"Sadakat, bir kişinin bir davaya pratikte, istekli ve tam bağlılığıdır."³ Dava ile o, bir kuruma (Parlamento vb.), ideal bir olaya (Hristiyanlığın ikinci kez gelişini ümit etmek gibi), ideal bir amaca (evrensel kardeşlik, bilgi topluluğu vb.) bağlılığın nesnesini kasteder.

Bireyin sadık bağlılığını hak eden bir nesnenin, yani davanın şu özelliklere sahip olması gerekir.

-Bir dava benim doğal ilgimi çekebilmeye muktedir olmalıdır.

-Dava benim ilgimi muhafaza edebilmeye muktedir olmalıdır.

Royce'a göre birey bağlandığı davaya göre, yaşam planını formüle eder. Bu sebeple bağlanılan davanın, bireyin zaman içinde gelişen ve değişen arzu ve isteklerini tatmin etmesi, hatta onları zenginleştirmesi beklenir.

-Dava doğası itibariyle sosyal olmalıdır.⁴

Şüphesiz bir bireye bağlanmak mümkündür. Annenin evladına, aşıkların birbirine bağlılığında olduğu gibi. Ancak Royce'un terimi kullandığı özel anlamda, daima sosyal bir davaya "bağlanma" ve "sadakat" sözkonusudur. Tüm sağlam sosyal ilişkiler bağlanmayı gerektirebilen davalara neden olabilir. Örneğin, birkaç bireyi dostça bir yaşamın

³ J.Royce, The Philosophy of Loyalty, s. 51

⁴ P. Fuss, The Moral Philosophy of Josiah Royce, s. 204-205

birliği ile birleştiren “*dostluk*”, üyelerinin birarada yaşamasını esas alan *aile*, aynı *ayn* vatandaşların bir toplamı olmayıp, sadık yurtseverlerin bir birliği olarak düşünölebilen devlet, bunlar arasında sayılabilir. Bir sadakat nesnesinin yani davanın varolduğu her yerde çok sayıda “ben”in tek bir yaşamla birleşmesi sözkonusudur.

Dava her ne olursa olsun, Royce’a göre bağlanma kişinin en önemli ahlâki ihtiyaçlarından birini karşılayarak –yani ne için yaşıyoruz? varoluş amacım nedir?– yaşamı değerli hale getirir. O’na göre sadakat birey için yüce bir iyinin somut bir şekillenmesidir. Ahlâki yaşamımızın iyileri dediğimiz şeyler arasında en temel olanıdır. Zirâ “ben”in kendisini gerçeşleştirebilmesi ve yaşamını anlamlandırabilmesinin gerekli koşulu bağlanmadır. Bu ahlâki bir intihar, körü körüne bir bağlılık olmayıp, aksine özerk olmanın tek yoludur. Bağlanan insan, aktif olarak davasına hizmet etme görevini üstlenen, kendi özel isteklerinden vazgeçebilen, ve davasına inanan insandır. Davasına inandığı, bir amaç uğruna varolduğu için iç memnuniyetsizliklerinden ve tatminsizliklerinden de büyük ölçüde kurtulmuştur.

Royce’a göre dava her ne olursa olsun, her bağlanma *sadakat ruhunu* ve *oto-kontrolü* harekete geçirmesi açısından iyidir. Ancak bazı bağlanmalar, hem bireyin kendisini en iyi şekilde gerçeşleştirmesi açısından, hem de bireyin bağlandığı davanın, diğer bireylerin davalarıyla uyumu açısından daha iyidir. O halde her dava bireyin sürekli bağlılığına layık değildir. Başka bir deyişle *devamlı* ve *kararlı* bir bağlanmaya değmeyecek davalar vardır. Bu sebeple birey açısından bağlanılacak davanın seçimi son derece önemlidir. Zirâ bağlanacağınız davayı seçtiğiniz andan itibaren o davaya uygun yaşam planınızda belirlenmiştir. Bir dava siz onu seçtiğiniz için sizindir, ve siz o davayı seçmekle kendiniz olmaktadır. Davanızı seçer seçmez o artık sizin vicdanınızın sesi olmuştur, ahlâki anlamda doğrularınızı da, ödevlerinizi de o belirleyecektir. Sizin için belirlenen ödevlerin ve yaşam planının dışına çıkmamanız istenecektir. Bu sebeple yaşam planınız “gönüllü bir itaat plânı” olarak da görölebilecektir.

Bazı bağlanmalar diğerlerinden daha iyidir ifadesinden de anlaşılacağı gibi, gayri ahlâki ve kötü denilebilecek davalara (hırsızlık, kan davası vb.) bağlılıklar da sözkonusudur. Royce, kişinin kendisini gerçeşleştirmesi esnasında karşılaştığı kompleks* davalar gündeme geldiğinde, özel davaların değerini belirleyebilecek olan bir kritere ihtiyaç duyar. Zirâ insan kendini zenginleştirebilen ve daha kalıcı tatmin sağlayan davaları ayırdedebilme ihtiyacı içerisinde. Bu noktada Royce’un önerdiği kriter “bağlılığa bağlılık” kriteridir. O’na göre ahlâki yaşamımızın en yüksek iyisi, bağlanma ve sadakat olduğuna göre, birey bir davaya bağlanırken kendisini diğer bireylerin bağlılıklarını tehlikeye ata-

* Kişinin kendisini gerçeşleştirmesi, kişiler arası uyum ve işbirliği esasına dayandığı için davalar daha kompleks hale gelmektedir.

cak bir tavırdan kurtarabilmişse, kendi üzerine düşeni yapmıştır. Ahlâkî bir bireyden beklenen kendi seçimini yaparken, diğerlerinin bağılıklarını sarsmayan aksine onları güçlendiren ve gelişimine katkıda bulunan davalar çerçevesinde seçimini yapmasıdır. Bu durumda Royce ahlâkî bireyin hizmet edebileceği ve etmesi gereken en yüksek ve en genel dava olarak “evrensel bağılılık” (ya da sadakat) davasını gösterir. Bu davaya hizmet eden birey O’na göre yalnızca kendisi için yüce olan iyiye değil, aynı zamanda tüm insanlık için iyi olana da hizmet etmiş olacaktır.

Peki evrensel bağılılık ilkesine nasıl hizmet edilebilir? İster bireyler arası davaların çatışmaları olsun, isterse bir tek bireyin ilgi alanı içindeki davaların çatışması olsun, Royce bu ilkenin pratikteki kullanımına ilişkin bizi yeterince aydınlatamaz. Ancak ilkenin boş bir form olduğu yolundaki eleştirilere karşı kendisini savunurken sadık davranışın iki standardını belirler: *Kararlılık* ve *vefa*. Bağılılığa bağılılık kararlılığı ve vefayı gerektirir. Zira seçtiğiniz bir davayı terketmek kendiniz için belirlediğiniz amacı terketmeniz anlamına gelir.

Royce’un kabulü gereği bağılılığa bağılılık ilkesi, yalnızca birbirleriyle çatışan davalar arasında seçim yaparken, pratikte bize rehberlik edebilecek bir ilke olarak düşünülmüştür.

Ancak “evrensel bağılılık davası” ifadesi aynen evrensel barış davası gibi soyut bir ifadedir. Bir davayı evrensel bağlanmanın kendisi olarak tanımlamak terimin anlamını Royce’un iddia ettiği kavranılabilir uygulama alanı ötesine genişletmek olacaktır. Bu güçlüğü farkına varan Royce, daha sonraki yıllarda, insan bağlanmasının en yüksek nesnesi olarak düşündüğü daha kavranılabilir ve daha somut olduğunu varsaydığı “yorum topluluğu” teorisini ortaya koyar. Bu dönemde sadakatle, Royce bir bireyin bir topluluğa aşkla bağılılığını kasteder. Görüleceği üzere bu dönemde sadakatin başlangıçtaki tanımındaki *dava* teriminin yerini artık *topluluk* terimi almıştır.⁵

Royce’un anladığı şekliyle gerçek topluluk, tarihsel bir süreç içerisinde kökleşen, tutarlı ve bilinçli bir biçimde seçilmiş aktiviteler dahilinde birbirine bağlanan bireylerden ibarettir. Onun birliği üyeleri tarafından ortaklaşa paylaşılan bir tarih ve kaderin sonucudur. Bir topluluğun gerçek bir birlik olmasının sebebi budur. Topluluğun tam olarak varoluşu karşılıklı ve sürekli bir yorum sürecine ve farklı ilgilerin ihtiyaçların ve amaçların uzlaştırılabilmesi için üyelerinin iyi niyetine bağlıdır. Topluluğun ortak tarihi ve kaderi, üyelerinin bireyselliğini ortadan kaldırmamalı, tek tek kapasitelerini yok etmemelidir. Çünkü bireylerinin çeşitliliği, topluluğun gücü ve zenginliği anlamına gelir. Royce topluluğun birliği içerisinde, bireysel gerçekliklerin, çeşitliliklerin olduğu gibi korunması gerektiğini söyler.

Royce’un topluluk olarak tanımladığı ideal toplum işbirliğine dayanır. Bir toplulu-

⁵ P. Fuss, a.g.y., s.228-238

ğu karakterize eden işbirliği organik olmalıdır. Yani topluluğun üyeleri kendi istekleri ile topluluğun istek ve başarılarını özdeşleştirebilmelidir. Kendisini ideal anlamda gerçekleştirilebilmenin belki de en iyi yolu topluluğun istekleriyle uzlaşmaktır.

Bir topluluğun varolabilmesinin koşullarından biri de aşktır. Kişinin bir topluluğa aşkı Royce'a göre, topluluğunun üyelerinin birini ya da diğerini sevmeye içgüdüünü aşan bir eğilimdir. Bireyler, topluluğu sevebilir bulmadan önce, aşkın birliği topluluğa sınımlanmış olmalıdır. Aşk Royce'a göre Tanrıdan gelir. Özellikle bu insanlığın ideal topluluğuna ilişkin aşk için geçerlidir. Ben yalnızca evrene tam olarak gönül verdiğimde, topluluğu da sevebilirim. Ve bu aşk tecrübesinin kaynağına ilişkin herhangi bir empirik açıklama yapılamaz.

Gürüleceği üzere Royce evrensel bağlılık davasının yerine zamanla "yorum topluluğu" teorisini geçirmiştir.

Özetle Royce'a göre sadakat, insan ben'inin kendi bireysel ve sosyal fonksiyonunu gerçekleştirilebildiği evrensel bir formdur. İnsan için en temel iyidir. Çok sayıda bireyin kendi özel ben'inden çok daha geniş, çok daha anlamlı ve değerli bir birlikte tek bir yaşamla birleşerek kendini gerçekleştirmesidir.

Diğer taraftan G. Marcel egzistansiyalist bir filozoftur. Diğer egzistansiyalistler gibi O'da varlık'ın soyut bir kavram olmayıp, bireysel ve yaşanmış tecrübeyle belirlenmesi gerektiğini belirtir. Marcel'e göre, "Varlık yaşanacak ve kendi içinde tecrübe edilecek bir "sır" ile ilgilidir."⁶

Bu durumda öncelikle, Marcel'in kesin olarak ayrımını yaptığı "problem" ve "sır" kavramlarının ne anlama geldiğini belirlememiz gerekir.

O'na göre problem, "malik olmak"; sır ise "varlık olmak" ile ilgilidir. "Problem rastladığım, bütünüyle önümde bulduğum, fakat sınırlandırabildiğim ve indirgeyebildiğim bir şeydir"⁷ Problemi belirleyen şey onun objektif olması yani ben'in malik olduğu nesnelere konu almasıdır. Problem, bilimin işleyiş tarzıyla ilgilidir. Zirâ bilim dış dünyadaki nesnelere üzerinde bir inceleme yapar ve çeşitli teknikler kullanmamıza imkân verir. Nesnelere dünyasına ait olan her problem, ona uygun teknikler kullanmak suretiyle çözülebilir. Çözüm için doğru yolu takip eden herkes sonuca ulaşabilir. O halde problem *egzistansiyel olmayan, gayri şahsi* bir yapıya sahiptir.

Problemin olduğu yerde, önüme yerleştirilmiş, malik olduğum şeyler üzerinde çalışırken, dikkatim birden kendi varlığıma çevrildiğinde durum değişir. Zirâ ben'im varlığım herhangi bir nesne gibi sorgulanamaz. Kendi varlığım sözkonusu olduğunda objektif olanı aşan bir durumla karşı karşıya geliriz. Ve bu noktada "sır" kavramı için içe-

⁶ K. Gürsoy, Ekzistans ve Felsefe Üzerine Görüşler, s. 45

⁷ C. Muşta, G. Marcel'in Varoluşçuluğu, s. 50

risine girer. Sır angaje olduğum, bende ve benim önümde ayrımının anlamını yitirdiği bir alandır. Sırrın ilk özelliği “problem-ötesi” olması yani objektif anlamda bir bilgiyi dışarıda bırakması ve “her türlü tekniği aşmasıdır.”⁸ Şüphesiz sır değerinden düşürülmek suretiyle bir problem haline getirilebilir. Fakat bu son derece hatalı ve kaynakları zekânın bir tür bozulmasında aranabilecek bir davranış tarzıdır. Zirâ kendi varlığımla ilgili bireysel tecrübelerim (yaşamsal durumlarım, sevgim, nefretim vb.) soyutlanmadan ele alınması gereken birer sır durumudur. Ancak bu sırlar arasında biri vardır ki ona Marcel, *Varlık sırrı* adını verir.

Varlığı kavramanın yolu soyut bir biçimde varlık var mıdır yok mudur? gibi sorular sormak değil, kendi bireysel ve yaşantısal ben’imden hareket etmektir. Zirâ, ben egzistansiyel bir tecrübe ile Aşkın Varlık’a katılmakta ve ondan pay almaktayım.

O halde Marcel’e göre, Varlığın bir sır halinde kavranmasını sağlayacak olan subjektif ve yaşantısal tecrübe nedir? Filozofa göre bu tecrübe bağlanma ve sadakattir. Sadakat bu sistemde ontolojik, hatta metafizik bir öneme sahiptir. Ve egzistans onda, özgürlük ve aşkınlığının farkına varır.

Peki Marcel’e göre neye ya da kime bağlanıp sadık kalacağız?

Marcel ilk olarak bir kanaate ya da herhangi bir varlığa sadakati sorgular: O’na göre, bir kanaate ya da dıştaki herhangi bir varlığa sadakatten bahsetmek anlamsızdır. Çünkü bu tip bir sadakatin temelini teşkil eden insanın duygu ve fikirleri zamanla değişiklik gösterebilir. Bu ise bireyin tam olarak bağlanamadığı şeylere, sadakat göstermesi anlamına gelir ki, bu da kendi kendisine sadakatsizlikten başka bir şey değildir. Ve bizi saçma düşüncesiyle karşı karşıya getirir. Çünkü bir yandan bağlanma olmadan sadakatten bahsedilemez diğer yandan sadık kalındığı zannedilen şey, malik olunan alana ait bir şeydir.

Bu durumda Marcel’e göre sadakatin ilk adımı *insanın kendi kendisine sadakatidir*. Dolayısıyla bağlanma aktı kendi içerisinde saf ve şartsız* bir bağlanma biçiminde değerlendirilmelidir. Yani *bağlanmaya bağlılığım bizzat kendime sadakatimdir. Beni ben yapan şey bağlanabilmemdir*. Bağlanabilme somut ve bireysel bir tecrübe olup temel *ontolojik bütünlüğüme ve devamlılığım*a karşılık gelir.

Ancak bu kesinlikle bir solipsizm içerisinde tıkanıp kalma değildir. Çünkü *bağlanma ilke olarak başkasını amaçlayan bir akttir*. “Ben, bir bağlanma sujesi olarak”⁹ kendini dıştaki bir varlığa doğru aşma zorunluluğu içerisinde bulur. Çünkü varolmak kendini aşarak kendini ortaya koymaktır. Ben, kendini başkalarında yaratacaktır.¹⁰ Başkası, ya-

⁸ C. Muşta, G. Marcel’in Varoluşçuluğu. s.50

* Her türlü bağlanma kısmen şartsızdır, yani özü gereği bu bağlanmanın üzerinde gerçekleştiği durumun kendiliğinden değişken unsurlarının soyutlanacak olmasını gerektirir.

⁹ K.Gürsoy, a.g.y., s.49

¹⁰ C. Muşta, a.g.y., s. 154

ni “ben-olmayan” bir nesne olmayıp, bir birey, bir öznedir. Marcel’e göre başkası, benim için yalnızca III. tekil şahıs olan bir “O” değil, doğrudan doğruya bir ilişki kurduğum, muhatabım olan bir “Sen”dir. Bu bağlanma, ben açısından düşünüldüğünde, *kendisi olmayana doğru açılmaya hazır olma, kendinden birşeyler veriş, iyilikseverlik, aşk gibi duygularla başkasına açılıştır*. Ben’in varoluşu başkasına yönelen bir varoluştur. Ancak bu yöneliş *ben’in ontolojik olarak varolabilmesi için tek imkandır*. Sen açısından düşünüldüğünde ise özgür ve samimi olarak *hazır bulunma ve bekleyiştir*. Böylece “ben” ve “ben-olmayan” (sen-başkası) karşılıklı bir varoluş hali içerisinde mevcut olmakta ve onları birbirine bağlayan sadakat aktının temelini “*kendim için*” ve daha da önemlisi “*senin için hazır bulunma*” fikri meydana getirmektedir. Yani ben’in “sen”e açılmaya hazır olduğu kadar, sen’in de beni karşılamaya “hazır olması” gerekir.

Marcel’e göre, duygularının ve iç yapısının benim hakkımda hiç değişmediğine *güven* veren bir insana belli bir ölçü dahilinde inanırım. Ancak onun dostluğunun bana gerekli olduğu bir durumda o “*hazır değilse*” onun sadakatinden tereddüt ederim. İsteyerek veya bazı mecburiyetlere kendisini uydurmak endişesiyle *sürekliliği koruyarak*, bazı durumlarda, X bireyi, benim için, gerçekten sadık olmayıp sadıkmış gibi görünebilir. Bu ise sadakatin özüne aykırıdır. Gerçekte *sadakat* özü itibariyle *özden, kendiliğinden bir nitelik gösterirse adandığı kişi tarafından da öyle değerlendirilebilir*.¹¹

O halde *sadakat* ve *sürekliliği* birbirine karıştırmamak gerekir. Süreklilik sadakatin aklî bir temeli olarak gözükebilir. Ancak süreklilik belli bir niyette direktmek anlamına gelirken sadakatte yalnızca değişmezlik olarak kabul edilen süreklilik değil, daha da önemlisi “hazır bulunma” fikri de vardır. Süreklilik ve hazır bulunma arasında bir zıtlık yoktur. Ancak süreklilik daha biçimsel bir nitelik gösterir. (Süreklili olup sadakatten yoksun ben-sen ilişkileri mevcut olabilir, evlilikte* olduğu gibi)

Marcel felsefesinde sadakat bizi Varlık sırrına götürürken aşk ve ümit gibi aktlarla içiçedir. Zirâ insan bir ümit varlığıdır. Ümidin bu sistemde ontolojik bir değeri vardır. Sadakat ümit üzerine kurulur. Çünkü insan geleceğe, yaşama, başkalarına karşı ümitle bir bekleyiş halindedir. Bu bekleyiş aynı zamanda onu Mutlak Gerçekliğe götüreceği olan varlık şartıdır da.

Görüleceği üzere insan kendi gibi somut bir “birey” olan “sen”e tam olarak bağlanamaz şartsız olarak bağlanma isteği, onu bütün insansal vefasızlıkların ötesindeki Mutlak Sen’e (Aşkın bir Varlığa) doğru yöneltir. Zirâ insan için gerçek anlamda varolmak

¹¹ C. Muşta, a.g.y., s.147-148

* Örneğin partiler düzeyinde belirli bir disiplin istenir. Bir parti daha çok organize oldukça riyakarlık da artar. Ve sadakat sürekliliğe döner. Ailede de eşler, çocukların bakımı, ya da sosyal vb. sebeplerle yarı riyakarlık pahasına ailevi birliği korumaya yönelebilir. Fakat bu durumda gerçek bir duygunun varolmadığı sadakat, Tanrıda kökleşen derin bir sadakat olarak yorumlanamaz. (C. Muşta, a.g.y., s. 150)

Tanrı ile beraber varılmaktan başka bir şey değildir. Ben'in Tanrı'ya kendini adadığı bu düzeyde bağlanma artık Mutlak bir bağlanmadır. "Burası en sıkı angajmanın ve en derin bekleyişin birleştiği yerdir."¹² Bağlanmanın bu son merhalesinin adı *imandır*. Görüldüğü gibi Marcel'e göre, bir fikre veya bir ideale karşı değil, sadece bir bireye karşı sadakat vardır. Bu ise şartsız bir şekilde gerçekleşmemektedir. Zirâ mutlak ve şartsız sadakat ancak Mutlak bir Varlığı gerektirmektedir. Bu da Tanrıdan başkası değildir.

Marcel'e göre Tanrı'ya sadakat (yani iman) ya da yaratıcı sadakat zamanın üstesinden gelebilmek için tek çaredir. Eğer söz vererek bağlanırsam orada zaman üstü bir sürekliliğin kesinliğini doğrularım. Zaman ve oluşa galip gelirim. Bağlanmada kendimi bütün değişmelere, gelecekteki olayların bilinmezliğine rağmen değişmeyecek bir varlık şeklinde bulurum.¹³ İşte sadakatin metafizik değeri de burada yatar.

Sonuç olarak bağlanma ve sadakat kavramlarına yüklenen anlam her ne olursa olsun, her iki sistemde de bu kavramların temel kavramlar olduğu ve sistemlerin bu kavramlar çerçevesinde şekillendiği açıkça görülmektedir.

Royce'e göre sadakat varlığın doğasında bulunur. Bağlanma ve sadakat bireyin kendini gerçekleştirebilmesinin ve anlamlı hale getirebilmesinin gerekli koşuludur.

Marcel'e göre ise sadakat bireyin ontolojik bütünlüğüne ve devamlılığına karşılık gelir.

Her iki sistemde de bağlandığınız şey her ne olursa olsun, önemli olan, bu aktın istekli ve bilinçli bir biçimde gerçekleştirilmesi ve gerçekleştirildikten sonra ise insanın tatmin duygusunu yaşamasıdır. Zaman zaman insan, tabii ki sürekli ve kararlı bir bağlanmaya değmeyecek seçimler yapabilir. Bu durumda sürekli bir biçimde bağlanılacak ve sadakat gösterilebilecek bağlanma nesnelere aranmalıdır.

Marcel'e göre, bağlanmanın en yüksek noktası olan, Mutlak bağlanma ancak Aşkın Varlığadır. Burada artık şartsız bir bağlanma ve sadakat söz konusudur.

Royce'a göre ise, bağlanmanın son noktası bir yorum topluluğu fikridir. O'na göre yalnızca evrene tam olarak gönül verenler, bu topluluğa aşkla bağlanabilirler.

¹² C. Muşta, a.g.y., s. 152

¹³ K. Gürsoy, a.g.y., s. 48

ABSTRACT

HUMAN AND FIDELITY

G. Marcel's relation to J. Royce is interesting both because of their similarities and differences. According to Marcel, fidelity is a mystery which actualizes inter-subjectivity. Fidelity can only be shown towards a person, never at all to a notion or an ideal. An absolute fidelity involves an absolute person. Royce states that loyalty is a good, a supreme good. Loyalty shall mean: The willing and practical and thoroughgoing devotion of a person to a cause. Loyalty tends to unify life, to give it centre, fixity, stability.

KAYNAKÇA

FUSS P.; *The Moral Philosophy of Josiah Royce*, Harvard University Press, Cambridge 1965

GÜRSOY, K.; *Ekzistans ve Felsefe Üzerine Görüşler*, Akçağ Yayınları, Ankara 1988

KORLAELÇİ, M.; "G. Marcel'e Göre Bağlılık ve Sadakat", *Felsefe Dünyası*, VI, Aralık, 1992.

MARCEL, G.; *Royce's Metaphysics*, (Tr. Virginia and Gordon Ringer), Greenwood Press, Publishers, Chicago, 1956

MUŞTA, C.; *Gabriel Marcel'in Varoluşçuluğu*, K.T.B. Yayınları, Ankara 1988

ROYCE, J.; *The Philosophy of Loyalty*, The Macmillan Company, New York 1909